

Maureen Perrie (ed.): *The Cambridge History of Russia, Vol. I: From Early Rus' to 1689*. (Cambridge University Press, 2006). xxii + 777 s.

Dominic Lieven (ed.): *The Cambridge History of Russia, Vol. II: Imperial Russia, 1689-1917*. (Cambridge University Press, 2006). xxviii + 765 s.

Ronald Grigor Suny (ed.): *The Cambridge History of Russia, Vol. III: The Twentieth Century*. (Cambridge University Press, 2006). xxiv + 842 s.

The Cambridge History of Russia dækker Ruslands historie fra Kiev Rus' til nutiden. Det er et ambitiøst værk på over to tusind sider og skrevet af et slags "All Stars Team" indenfor russisk historie. Ikke færre end 76 historikere bidrager til dette encyklopædiske værk med 84 tematiske og kronologiske artikler. I stedet for at tage en ansvarlig redaktør, har forlaget valgt at få relevante eksperter til at redigere hvert bind. Det betyder, at de tre udvalgte redaktører alle sammen har forskningserfaring indenfor den periode, de er ansvarlig for. Alle tre redaktører er kendte autoriteter inden for hver deres periode, de kender de relevante kildematerialer og udviklingen af historiografien i detaljer, og de har alle udvalgt meget kompetente historikere til at skrive om deres ekspertiseområder. Det betyder, at *The Cambridge History of Russia* ikke er et typisk oversigtsværk over Rusland fra Kiev til Putin. Det er et værk skrevet af de passende forskere og baseret på deres egen forskningsfelter.

Det betyder dog ikke, at værket er utilgængeligt for almindelige læsere. Tværtimod er det meget læsbart, og det er en stor fordel, at hver læser kan slå op i bogens indholdsfortegnelse og vælge at læse en kapitel om forvirringens tid, intelligentsia i den 18. og 19. århundrede, eller arbejdere og industrialiseringen i Stalinperioden – alt efter hvor interessen ligger. I de 84 kapitler finder alle noget, alt fra udenrigspolitik og juridiske ændringer til familieliv og kvindernes rolle i Rusland og Sovjetunionen. Hver kapitel er selvstændig, og alle tre redaktører har givet forfatterne autonomi, således at der ikke skal foreligge én grundlæggende tese til hvert bind – på den måde giver værket også et godt overblik over udviklingen af historiografien og forskellige synspunkter på historien baseret på varierede metodologier.

Maureen Perrie, redaktør af det første bind, har delt perioden fra ca. 900 til 1689 op i tre perioder. Første del handler om oprindelsen af Riget Rus' og Moskvariget (c. 900-1462), anden del om Moskvarigets ekspansion og tilbagegang som ender med forvirringens tid (1462-1613), og den sidste del dækker de første Romanov'er (1613-1689). Selvom bindet som sagt ikke har et altovervejende argument, så har Perrie en klar tilgang til værket. Hun vælger at oplyse læserne om hvorvidt Rusland i perioden før Peter den Store og hans indførelse af vestlige værdier var isoleret fra resten af verden. Havde Slavofilerne ret i at se på Moskvariget som en idealistisk udførelse af uforurene *russiske værdier*? Kan man søge rødderne til Stalins diktatur i de gamle autokratiske og despotiske traditioner fra samme tid?

Der er stadig ikke nogle endegyldigt svar på disse spørgsmål, men forskningen er kommet langt væk fra de marxistiske analytiske synspunkter, som søgte efter feudalisme i Rusland for derved at tilpasse det til en vesteuropæisk udvikling. Nu viser forskningen mange forskellige synsvinkler, og Ruslands udvikling bliver sat i sammenhæng med vestlig absolutisme, asiatisk/orientalsk despotisme, Webers patrimonialisme og ikke mindst Ruslands udvikling som *sui generis*. Som alle gode oversigtsværker om Ruslands historie bør gøre, begynder bindet med et særdeles godt kapitel om Ruslands historiske geografi (Denis J.B. Shaw), og ligesom alle tre bind har det første bind billeder, gode politiske og geografiske kort og en detaljeret kronologi. Det første bind har også genealogiske tabeller, som er en rigtig god idé og savnes i de øvrige bind (især i bind nr. II)

Bind II er redigeret af Dominic Lieven og dækker årene fra Peter den Stores antagelse af magten i 1689 til den Russiske Revolution i 1917. Titlen på bindet, *Imperial Russia* holder sig til Peter den Stores proklamation af Rusland som et imperium indtil dets (Romanovernes) ophør i 1917. Lieven mener, at selvom alle periodiseringer medfører problemer, så kan man godt påpege to faktorer som karakteriserer perioden: Rusland bryder frem som et medlem af den europæiske magtkoncert og landets elite bliver meget hurtigt mere vestlige.

Bind II er organiseret i syv tematiske og kronologiske dele. Den første handler om imperium og periferi, nationale identiteter og national politik. Den anden fokuserer på kultur, intelligentsia og den ideologiske rolle som 1812 og Napoleonskrigene spillede i Ruslands udvikling. Den tredje del behandler ikke-russiske nationaliteter, fjerde del samfundet, lov og økonomi, femte del beskriver regeringer (alt fra centralregeringen til provinssielle regeringer) og giver et oversigt over statsfinanserne. Del seks handler om udenrigspolitik og militærhistorie, imens den sidste del handler om reformerne under Aleksander II og tiden op til revolutionen i 1917. Lieven giver med rette nogle 'umoderne' temaer plads i bogen, såsom udenrigspolitik, finanspolitikshistorie og militærhistorie. Især i den engelsk-amerikanske historiografi har de traditionelle emner ikke fået meget fokus i nyere forskning, men de får godt plads i bogen og giver en nødvendig baggrund til at kunne rigtig forstå emner som kvinder, familie og offentligt liv i det russiske imperium.

Det 20. århundrede, eller rettere sagt: Sovjetunionen, får et helt bind for sig, redigeret af Ronald Grigor Suny. Det er ikke svært at begrunde, at sovjettiden får så meget plads – begivenhederne fra det sovjetiske eksperiment spiller fortsat en stor rolle i udviklingen i Rusland og de postsovjetiske stater, og det er også dette område, som siden den kolde krig har fået mest opmærksomhed fra forskere specialiseret i Ruslands historie. Det er muligvis sværere end for de andre perioder at vælge førende autoriteter indenfor sovjetisk historie, da der er så mange historikere som beskæftiger sig med sovjettiden. Efter at udenlandske historikere endeligt fik adgang til kildematerialer i russiske arkiver efter Sovjetunionens fald i 1991, er der udkommet mange bøger om sovjetisk historie, og dermed er fortolkningerne mangedoblede. Der findes også rigtig mange oversigtsværker om sovjettiden (hvoraf

Suny selv har skrevet nogle) men forskellen er, som tidligere sagt, at her skriver førende historikere om deres specifikke forskningsfelter.

Suny har valgt at dele bogen op i to dele, den første er kronologisk og følger en traditionel politisk-militærhistorisk logik – fra den første verdenskrig igennem revolutionerne, borgerkrigen, NEP-perioden, Stalinismen, den Store Fædrelandskrig, Krustjov, Brezhnev, Gorbatjov og det Russiske Forbund efter 1991. Den anden del fokuserer på temaer som demografi, arbejdere, bønder, kvinder, etniske og nationalistiske minoriteter, videnskab, teknologi, kultur og udenrigspolitik. Selv om man ikke savner nogle emner, er man ofte mere kritisk over for de emner, som man selv bedst kender, og her savner jeg derfor lidt mere diskussion af nogle af de allernyeste debatter indenfor sovjetisk historiografi, nemlig diskussionen om sovjetisk subjektivitet og debatten om neo-totalitaristiske tolkninger. Suny skriver selv det første kapitel, og han forklarer de historiografiske debatter, som fandt sted i skyggen af den kolde krig meget godt, men hverken den såkaldte Chicagoskole eller Columbiaskolen, som begge har haft meget store indflydelse på den nyere sovjetisk forskning, er repræsenteret i forfatterlisten af det tredje bind. Det er dog ikke noget, den almindelige læser kommer til at savne i bogen – den er ligesom de andre to meget læselig og giver den nødvendige baggrund til en forøget forståelse af Sovjetunionen.

Overordnet er *The Cambridge History of Russia* en stor præstation og fungerer rigtig godt som et forskningsbaseret oversigtsværk. At den nogle gange er "mere omfattende end sammenhængende" (Lieven, s.2) er slet ikke en ulempe i sådan et ambitiøst værk. Alle redaktører har stået over for svære beslutninger, men har fundet en god balance mellem de vigtigste emner, og bøgernes struktur og fordeling giver god mening. Det har selvfølgelig hjulpet, at de har fået meget plads (hvert bind indeholder omkring 800 sider), og ligesom andre bøger i serien *The Cambridge History* er bøgerne af god kvalitet med mange hjælpemidler så som kort og kronologier. Det gør desværre også bøgerne dyre; hele samlingen koster næsten 300E og det har kun de færreste råd til. Men den skulle findes på hylderne i hvert eneste universitetsbibliotek og være tilgængelig til studerende og andre som interesserer sig blot det mindste for Ruslands indviklede og spændende historie.

ROSA MAGNUSDOTTIR, PH.D., ADJUNKT,
INSTITUT FOR HISTORIE OG OMRÅDESTUDIER,
AARHUS UNIVERSITET.